

ПРОЛОГ

Історія злету

Хочеш усе встигнути — запиши це.

«Людина-мураха і Оса»

МАРК РУФФАЛО НЕ УЯВЛЯВ, НАСКІЛЬКИ ВЕЛИКИМ МОЖЕ БУТИ МАЙБУТНЄ. Але він зрозумів це, коли став супергероєм *Marvel*.

У квітні 2012 року *Marvel Studios* відправила команду акторів і продюсерів до Європи, щоб прорекламувати свій шостий фільм — «Месників». (В Іспанії він називався *Los Vengadores*, тоді як у Великій Британії стрічку перейменували на *Avengers Assemble*, щоб уникнути плутанини з британським телесеріалом 1960-х про шпигунів.) У Лондоні розслаблений Роберт Дауні-молодший, одягнений у картатий піджак і затемнені окуляри, зачарував повну кімнату журналістів, зізнавшись що забрав зі зйомок одну з футболок *Black Sabbath*, яку носив його персонаж. «Знаєте, куди я її поклав? — жартував він. — Кудись, де не можу її знайти».

Дороге мандрівне шоу, профінансоване новим власником *Marvel*, компанією *Disney*, переїхало до Риму, де головних акторів зустрів захоплений натовп біля кінотеатру *Space*

Cinema Moderno, зокрема й добре обізнані у мітології та деталях всесвіту *Marvel* фанати. У одного з італійських прихильників, який аж сяяв ентузіазмом, був подарунок для Тома Гіддлстона, класичного британського актора, який зіграв головного лиходія фільму (Локі, підступного бога витівок зі скандинавської мітології): плюшева іграшка жабеняти Керміта, вдягнута в костюм Локі.

Фільм «Месники», що об'єднав супергероїв, яких *Marvel* чотири роки заявляла у своїх блокбастерах, ще до прем'єри видавався великим міжнародним хітом. Це була кульмінація десятирічної роботи продюсерів *Marvel*, включно з президентом *Marvel Studios* Кевіном Файгі. Також видавалося, що ризикована ставка *Marvel* зіграла — адже рятуючись від банкрутства, компанія взяла кредит в одного з банків на Волл-стріт під заставу прав на власних персонажів. Студія поставила усе своє майбутнє на цю позику, що профінансувала перші фільми *Marvel Studios*.

Увечері 21 квітня, після італійської прем'єри, Файгі разом із продюсерами та головними зірками фільму відвідали місцевий домашній ресторан *Antica Pesa*. Скарлетт Йоганнсон, яка зіграла Наташу Романову, також відому як секретна агентка Чорна вдова, була одягнута в синю сукню, прикрашену малюнками квітів і стільників. Кріс Гемсворт із зібраним у хвіст волоссям більше нагадував серфера, ніж скандинавського мітичного героя, але у ньому все одно безпомилково вгадувався величний бог грому Тор. Марк Руффало, який зіграв науковця Брюса Беннера та його альтер его, ґарґантюанського зеленого Галка, навіть у костюмі та краватці виглядав пом'ятим, ніби професор історії, який випадково заснув на роботі. Щоправда, на той момент він єдиний із присутніх мав номінацію на «Оскар» — за фільм «Дітки в порядку» (*The Kids Are Alright*). За столом

Месників сиділи не справжні боги та супергерої, а кінозірки — що для більшості людей у XXI столітті майже те саме.

Як і решта акторів за столом, Гемсворт, коли погодився на роль у фільмах *Marvel*, уклав контракт одразу на кілька стрічок — у його випадку на шість. «Я подумав: “Давайте знімемо хоча б перший, — згадував він. — Якщо не напартачу, то, може, потраплю у перших ‘Месників’». Але я навіть не думав, що буде друга частина». Гемсворт намагався сказати Файгі, що студія досягла успіху завдяки таланту та далекоглядності свого голови. Він не був упевнений, що Файгі у це вірив сам та чи взагалі повірив у щирість слів Гемсворта.

Вечеря почалася пізно і затягнулася допізна, що викликало занепокоєння персоналу, який не тішила навіть зіркова аура гостей. Чимало вина подали до столу, і десь після домашнього прошутто і грильованих цукіні з козячим сиром, але точно до м'яса на грилі зі шпинатом, картоплею та розмарином Файгі поділився власним баченням майбутнього *Marvel*. Ніхто не очікував, що плани виявляться настільки масштабними.

Файгі, якому щойно виповнилося 38 років, не виглядав як голова голлівудської студії чи як загартований у горнилі корпоративних війн ветеран, який на той момент уже вважався одним з найкращих кінопродюсерів свого покоління. Він радше нагадував фаната, який виграв радіоконкурс «Отримай шанс пообідати з Месниками». Але коли він пояснив свій амбітний план для *Marvel*, який розтягувався на багато взаємопов'язаних фільмів, усі затихли.

«Я хочу взяти усі комікси та почати будувати всесвіт *Marvel*», — заявив він присутнім.

«Це вперше я почув від нього слова “всесвіт *Marvel*”, — згадує Руффало. — І я подумав: “Окей, це амбітно. Це буде історично у контексті всього кінематографу”».

Версія *Marvel* від Файгі не була лінійною, завершеною чи безпечною. Він хотів дослідити дивні закутки історії коміксів *Marvel* і був захоплений ідеєю фільмів про чарівників, африканських королів та об'єднання супергероїв. (Мова про «Доктора Стренджа», «Чорну пантеру» та «Нелюдів».) «Ми запустимо у виробництво 15 фільмів протягом наступних двох років», — заявив він.

«Це винесло мені мозок, — згадує Руффало. — Я подумав, що цей хлопець точно не жартує».

«Я соціально незграбний і не дуже вмію говорити про погоду чи спорт — я лише говорю про те, що ми можемо зробити далі, — зізнався Файгі в 2017 році. — Я завжди очікую, що люди думають, що я повен лайна, як решта кіноробів. Історично 95 відсотків всього, про що говорять у Голлівуді, ніколи не відбувається. Тому я дуже обережний, коли про щось розповідаю. У моїй голові це звучить так: “Що ж, ви, мабуть, думаєте, що це звичайне голлівудське переливання з пустого в порожнє, але ми зробимо все, щоб втілити це у життя”».

Насправді Файгі з колегами дотримали майже всіх обіцянок, які прозвучали тієї ночі в ресторані. Деякі деталі з часом змінилися: «Нелюди» перетворилися на телесеріал, а «Протистояння», яке Файгі описував як майбутню частину «Месників», попри майже повну команду героїв, технічно все ж є частиною трилогії «Капітана Америки». Та це лише дрібниці у загальній картині. Станом на квітень 2023 року, коли ми закінчуємо цю книгу, студія *Marvel* випустила 31 фільм із загальними кінозборами у розмірі понад 28 мільярдів доларів. Якщо оцінювати її як єдину франшизу, це найуспішніша серія фільмів усіх часів. (На другому місці опинилися «Зоряні війни», 12 фільмів яких зібрали в прокаті 10,3 мільярда доларів.) Об'єднані та ускладнені спільними сюжетними лініями і десятком телешоу,

фільми сформували справжній калейдоскоп персонажів, подій та спільних емоцій. Деякі зі стрічок були класичними представниками супергеройського жанру, тоді як інші намагалися розсунути межі заданого формату. Ще частина об'єднала дещо забуті жанри з фантастичним сетингом, що зрештою вилилося у космічні піратські пригоди та метахудожні сімейні драми. Ніхто не міг уявити, що одна кінофраншиза може поєднати під одним дахом воєнне кіно, супергеройський махач і параноїдальний політичний трилер, допоки студія *Marvel* не випустила трилогію про Капітана Америку.

Кіновсесвіт *Marvel* або КВМ, як його швидко почали називати, став синонімом домінації супергеройського кіно, на жаль чи на щастя. Навіть попри те, що студія самотійно створила нові правила жанру та агресивно контролювала якість фільмів, вона все одно примудрялась дивувати аудиторію. Файгі та інші продюсери визначили своє майбутнє та втілювали його, але, попри це, активно підлаштовувалися під навколишні умови, відкидаючи ідеї, які більше не працювали чи повертаючи у несподіваному напрямку. Подібна гнучкість, незвична для ситуації з такою великою кількістю грошей на кону, — одна з головних причин успіху *Marvel Studios*.

Перша фаза КВМ, деталі якої міг підслухати зацікавлений італійський офіціант, підливаючи Месникам к'янті, вже давно у минулому. *Marvel Studios*, як і будь-яка компанія шоу-бізнесу, що стала дуже прибутковою, перейшла до секретності та дуже жорстких протоколів захисту. Найбільші та найвпливовіші кінозірки світу перелякано дивитимуться на вас, якщо ви раптом попросите розповісти подробиці майбутніх фільмів. Студія випустила чимало фільмів про роботу за лаштунками та навіть гламурну настільну книгу власної історії, але кожен, хто працював або досі працює там, знає,